

نقش الکسی تایمیا در پیش بینی رفتارهای مخاطره آمیز و رفتار خود تخریب گرایانه نوجوانان و جوانان دارای گرایش به مصرف ماده مخدر شهر اردبیل

عالیه ناظمی¹، رضا کاظمی²

تاریخ دریافت: 1397/07/20 تاریخ پذیرش: 1397/09/26

صفحه: 162-140

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش بینی رفتارهای مخاطره آمیز و رفتار خود تخریب گرایانه بر اساس الکسی تایمیا در نوجوانان و جوانان دارای گرایش به اعتیاد انجام گرفت. روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری را کلیه نوجوانان و جوانان دارای گرایش به اعتیاد شهر اردبیل تشکیل می داد. روش نمونه گیری به صورت نمونه گیری در دسترس انجام گرفت. برای سنجش متغیرهای مورد مطالعه از پرسشنامه نارسایی هیجانی تورنتو (FTAS-20)، مقیاس سنجش رفتارهای مخاطره آمیز (YRBSS)، پرسشنامه رفتار خود تخریب گرایانه و مقیاس استعداد اعتیاد وید و همکاران استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل نتایج از روش های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه استفاده شد. نتایج نشان داد بین الکسی تایمیا با رفتارهای مخاطره آمیز و رفتار خود تخریب گرایانه ارتباط معناداری وجود دارد ($p < 0/001$). در تبیین واریانس رفتارهای مخاطره آمیز 42 درصد و رفتار خود تخریب گرایانه 39 درصد می باشد. در نتیجه می توان گفت الکسی تایمیا می تواند رفتارهای مخاطره آمیز و رفتار خود تخریب گرایانه را در نوجوانان و جوانان دارای گرایش به مصرف به ماده مخدر پیش بینی نمایند.

واژه های کلیدی: الکسی تایمیا، رفتارهای مخاطره آمیز، رفتار خود تخریب گرایانه، گرایش به

مصرف به ماده مخدر

¹ . کارشناس ارشد روانشناسی. باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران. نویسنده مسئول

² . بوردر تخصص (اعصاب و روان) روانپزشک، استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل.

مقدمه

اعتیاد به مواد مخدر یکی از مشکلات بهداشتی، درمانی و اجتماعی جهان امروز به شمار می رود که تمام جوامع کم و بیش با آن درگیر هستند. ایران به دلیل مرز طولانی با افغانستان، بزرگترین تولید کننده ی مواد مخدر جهان، یکی از کشورهایی است اعتیاد در آن شیوع فراوانی دارد. بنابر گزارش دفتر مواد مخدر و جرم سازان ملل (2010) تخمین زده شده است در سال 2012 میلادی، 183000 مرگ به خاطر اعتیاد در جهان اتفاق افتاده است. بر اساس همین گزارش 3.5 تا 7 درصد از جمعیت 6-0-15 ساله جهان نوعی مواد غیر قانونی مصرف می کرده اند. 12.7 درصد از آنها مبتلا به بیماری ایدز هستند. دوره نوجوانی و جوانی از دوره های مهم و پرخطر در گرایش به مواد مخدر محسوب می شود. مصرف زود هنگام مواد یک عامل خطر ساز برای مصرف مواد در سال های بعد و بروز سایر رفتارهای ضد اجتماعی به شمار می رود (پرتو، 2010).

مسئله بعدی رفتارهای مخاطره آمیز¹ است که مهمترین عامل به خطر افتادن سلامت جامعه اند. امروز شیوع رفتارهای مخاطره آمیز به یکی از مهمترین و گسترده ترین دل نگرانی های جوامع بشری تبدیل شده و علیرغم فعالیت های سه دهه گذشته رفتارهای مخاطره آمیز در سطح جهان دارای رشد تصاعدی بوده است. علت رشد شاید این باشد که هنوز جهان و کشورهای در حال توسعه به این نتیجه نرسیده اند که باید انرژی و بی پایان و جاه طلبی جوانان را درک نمایند و به خلق فرصت های واقعی برای جوانان بپردازند (ملکشاهی و مومن نسب، 1386؛ به نقل از سلطانی و همکاران، 1389). مفهوم گسترده رفتارهای مخاطره آمیز، سلسله ای از رفتارها را در بر می گیرد که نه تنها برای فرد درگیر در این رفتار و افراد مهم زندگی وی زیان های جدی به بار می آورد، بلکه باعث صدمه غیر عمدی به افراد بیگانه دیگر نیز می شود. رایج ترین رفتارهای

1 . high-risk behaviors

مخاطره آمیز عبارتند از: مصرف زیاد مشروبات، سوء مصرف مواد، آمیزش جنسی نایمن، رانندگی بی پروا، ورزش های خطرناک، قماربازی، اعمال بی بندباری (بویر¹، 2006). تحقیقات بولوو² (2005) نشان می دهند که متدوال ترین وقوع این رفتارها در محیط دانشگاه است و رفتارهای مخاطره آمیزی از جمله مصرف زیاد الکل، مصرف غیرقانونی دارو و رفتار جنسی نایمن می توان به میزان بالای بیماری و مرگ و میر منجر شود. بر طبق آمارهای مرکز کنترل پیشگیری بیماریها شیوع رفتارهایی که سلامتی را به خطر می اندازد در جامعه جوانان رو به تزاید است. مصرف مخدرها، غذاهای نامناسب، رفتارهای پر خطر جنسی و... رفتار پر خطر محسوب می شوند. رفتارهای پر خطر علاوه بر ایجاد دردسر برای فاعل آن، هزینه های بسیار زیادی را نیز بر جامعه تحمیل کرده و موجب مرگ میلیونها نوجوان و تحمیل میلیاردها دلار هزینه بر جوامع انسانی می شود (بلوک و همکاران، 2017).

بشر امروزی بیش از پیش با معضلات و مسائل تنش زا و آسیب رسان درگیر بوده و متأسفانه بسیاری از افراد صرف نظر از سطح فرهنگی و طبقه اجتماعی و اقتصادی، به این سبک زندگی و انجام رفتارهای خود تخریب گرایانه و آسیب رسان که به سلامت جسم و روان شان لطمات جبران ناپذیری وارد می سازد مبادرت می ورزند. در این میان جوانان و نوجوانان با توجه به شرایط و تغییرات زیستی و روانی بیشتر از سایرین در معرض خطر بوده و امکان بروز اینگونه رفتارها در آنها در قیاس با افراد دیگر جامعه بیشتر است. رفتارهای خودتخریبی طبق تعریف اقدامی مهلک یا غیر مهلک عمدی است، که فرد با علم به خطرناک بودن آن به انجامش مبادرت می ورزد و نتایج زیان بخش را نصیب خود نموده و حتی مستقیم و یا غیرمستقیم خانواده، اطرافیان و حتی در معنای وسیع کلمه جامعه را از نتایج مخرب آن متضرر می کند (پورافکاری، 1385).

عاداتهای خودتخریبی ممکن است نه تنها باعث به وجود آمدن بیماری شود، بلکه می-

1 . Boyer
2 . Buelow

تواند زندگی خوب جسمانی و روانی فرد را تحت تأثیر قرار دهد. کنترل این رفتارهای خود تخریبی به طور خاص مشکل است، زیرا آنها بطور نسبتاً وسیعی خارج از حوزه پزشکی و درمانهای سنتی هستند و در مراحل ابتدایی با نشانه‌ها و علائم مرضی ناخوشایند همراه نیستند. لذا آنچنان مورد توجه قرار نمی‌گیرند، مگر در مراحل پیشرفته بیماری. این گونه رفتارها در اوایل سالهای نوجوانی افزایش یافته، در اواخر نوجوانی در سطح بالایی باقی مانده و در اوایل بزرگسالی کاهش می‌یابند (لورا، 2001). عوامل زیادی میتواند یک فرد را مستعد اینگونه رفتارهای خود تخریبی که مهمترین آنها اعتیاد به مواد مخدر است سازد و در مقابل، عوامل پیشگیری کننده‌های نیز وجود دارد که فرد را از گرفتار شدن در دام آنها محافظت میکند. تحقیقات متعدد مهمترین عوامل ترغیب کننده افراد به مصرف مواد را خجالتی بودن، ناتوانی از رد کردن درخواست دیگران و فشار دوستان، حس بزرگ شدن، کاهش افسردگی، افزایش تمایلات عاطفی، دست کم گرفتن خطر و ماجراجویی عنوان نموده اند (تونتی و همکاران، 2010).

از طرفی دیگر، یکی از مشکلات احتمالی در نوجوانان و جوانان که به اعتیاد گرایش دارند الکسی تایمیا¹ است که به ناتوانی در پردازش شناختی اطلاعات هیجانی و تنظیم هیجانها گفته می‌شود. الکسی تایمیا سازه‌ای است چند وجهی متشکل از دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات برای دیگران و جهت گیری فکری بیرونی (تیلور و باگبای²، 2000). ویژگیهای اصلی الکسی تایمیا عبارتند از: ناتوانی در بازشناسی و توصیف کلامی هیجانهای شخصی، فقر شدید تفکر نمادین که آشکارسازی بازخوردها، احساسات، تمایلات و ساقها را محدود می‌کند، ناتوانی در به کارگیری احساسات به عنوان علایم مشکلات هیجانی، تفکر انتزاعی در مورد واقعتهای کم اهمیت بیرونی، کاهش یاد آوری رویاها، دشواری در تمایز بین حالت های هیجانی

1 . alexithymia

2 . Taylor & Bagby

و حس های بدنی، فقدان جلوه های عاطفی چهره، ظرفیت محدود برای همدلی و خودآگاهی نارسایی در تنظیم و مدیریت هیجانها نیز از ویژگی های الکسی تایمیا است (تول، میداگلیا و رویمر¹، 2005). از نظر هیجانی توانمند بودن، روبه رو شدن افراد با چالش های زندگی را آسانتر کرده و سطح سلامت روانی آنها را بهبود می بخشد. آگاهی اشخاص از احساس هایشان و توانائی بیان این احساس ها برای اشخاص دیگر در تسهیلات تبادلات اجتماعی بسیار تاثیرگذار است. آگاهی هیجانی ضعیف چندین دهه مورد مطالعه قرار گرفته است و به عنوان ناگوئی خلقی شناخته شده است (نیکلا²، 2011). مطالعات مربوط به الکسی تایمیا بشارت، نوربخش و رستمی (1393) نشان داد که با الکسی تایمیا و شدت اختلال های مصرف مواد رابطه مواد رابطه مثبت داشتند. نتایج پژوهش همچنین نشان داد که الکسی تایمیا رابطه بین سبک های دلبستگی و شدت اختلالهای مصرف مواد را تعدیل می کند. محمدی (1394) طی پژوهش به بررسی نقش الکسی تایمیا در آمادگی به اعتیاد پرداخت. نتایج نشان داد که آمادگی به اعتیاد با الکسی تایمیا رابطه معنی دار داشت. با توجه به شیوع بالای رفتارهای مخاطره آمیز و رفتار خود تخریب گرایانه در میان نوجوانان و جوانان؛ صدمات و خسارات جبران ناپذیر رفتارهای مخاطره آمیز و رفتار خود تخریب گرایانه بالا بودن هزینه های زمانی و مالی اقدامات تغییر رفتار در سطح فردی و اجتماعی، در این پژوهش به بررسی ویژگی های روانشناختی تاثیرگذار با رفتارهای مخاطره آمیز و رفتار خود تخریب گرایانه در میان نوجوانان و جوانان پرداخته خواهد شد. از طرف دیگر بررسی ویژگی های روانشناختی نه تنها به شناسایی و ایجاد برنامه های مداخله ای برای افراد درگیر در رفتارهای مخاطره آمیز کمک می کند، بلکه در پیشگیری از این رفتارهای آسیب زا در افراد در معرض خطر نیز موثر است. بنابراین با توجه به آنچه گفته شد پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش الکسی تایمیا در پیش بینی رفتارهای مخاطره آمیز و رفتار خود

1 . Tull, Medaglia & Roemer

2 . Nicolo

تخریب گرایانه نوجوانان و جوانان دارای گرایش به مصرف به ماده مخدر شهر اردبیل صورت پذیرفت.

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش تحقیق حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. هدف تحقیق بنیادی و روش جمع آوری اطلاعات میدانی از نوع پرسشنامه ای بود. جامعه‌ی آماری را کلیه نوجوانان و جوانان دارای گرایش به مصرف به ماده مخدر شهر اردبیل تشکیل می دادند، که از بین آنها 100 نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد. روش نمونه گیری به صورت در دسترس بود. در این پژوهش به منظور تحلیل یافته های توصیفی، از میانگین، انحراف معیار، درصد و فراوانی استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل یافته های استنباطی پس از بررسی مفروضه ها از رگرسیون چندگانه استفاده گردید.

ابزارهای پژوهش

در راستای اندازه گیری متغیرهای مورد مطالعه از ابزارهای زیر استفاده شد:

مقیاس الکسی تایمیا تورنتو (FTAS-20): مقیاس الکسی تایمیا تورنتو در سال 1994 یک آزمودنی 20 سوالی است و سه زیر مقیاس دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات و تفکر عینی را در اندازه های 5 درجه ای لیکرت از نمره ی 1 (کاملاً مخالف) تا نمره ی 5 (کاملاً موافق) می سنجد. در نسخه ی فارسی "مقیاس الکسی تایمیا تورنتو 20" ضرایب آلفای کرونباخ برای الکسی تایمیا کل و سه زیر مقیاس دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات و تفکر عینی به ترتیب 0/85، 0/82، 0/75 و 0/72 محاسبه شد که نشانه ی همسانی درونی خوب مقیاس است. پایایی بازآزمایی مقیاس الکسی تایمیا تورنتو 20 در یک نمونه ی 67 نفری در دو نوبت با فاصله ی چهار هفته از $r=0/80$ تا $r=0/87$ برای الکسی تایمیا کل و زیر مقیاس های مختلف تایید شد. روایی هم زمان این مقیاس بر همبستگی بین زیر مقیاس های این آزمون و مقیاس های هوش هیجانی، بهزیستی روان

شناختی و درماندگی روان شناختی بررسی و مورد تایید قرار گرفت. نتایج ضرایب همبستگی پیرسون نشان داد که بین نمره ی آزمودنی ها در مقیاس الکسی تایمیا کل با هوش هیجانی $r=0/80$ و درماندگی روانشناختی $r=0/44$ همبستگی معنادار وجود دارد. ضرایب همبستگی بین زیر مقیاس های الکسی تایمیا و متغیرهای فوق نیز معنادار بودند (بشارت، 1386).

پرسشنامه خطرپذیری نوجوانان ایرانی¹¹ (LARS): این پرسشنامه توسط زاده محمدی و احمدآبادی در سال 1387 برای سنجش خطرپذیری در نوجوانان ایرانی تدوین یافته است. این مقیاس 38 سؤال دارد و پاسخگویان موافقت یا مخالفت خود را با این سؤالات در یک مقیاس پنج گزینه ای از کاملاً مخالف (نمره 1) تا کاملاً موافق (نمره 5) مطرح می کنند. اعتبار این مقیاس به روش همسازی درونی و با کمک آلفای کرونباخ و روایی سازه آن با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و روش تحلیلی مؤلفه های اصلی و برای ابعاد مورد بررسی قرار گرفت. میزان آلفای کرونباخ برای مقیاس کلی 0/938 و برای ابعاد پرسشنامه 0/715 و 0/931 بوه است. نتایج بدست آمده از روایی و پایایی مقیاس حاکی از آن بوده که ابزار مناسب در سنجش خطرپذیری نوجوانان ایرانی می باشد (زاده محمدی و احمدآبادی، 1387). پس پایایی آزمون مقیاسی است که بوسیله آن، درجه اعتماد به نتایج حاصل از آن آزمون تعیین می گردد (سعادت، 1385). پایایی (قابلیت اعتماد) ابزار گردآوری داده ها: قابلیت اعتماد یا پایایی، یکی از ویژگیهای فنی ابزار اندازه گیری پرسشنامه است. بدین معنا که ابزار اندازه گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی بدست میدهد. روایی (اعتبار) ابزار گردآوری داده ها: در این پژوهش از روش اعتبار محتوا برای تعیین روایی ابزار گردآوری داده ها استفاده شده است. بدین ترتیب که به منظور تعیین روایی عبارات پرسشنامه، مؤلفه ها و گویه های شناسایی شده از ادبیات پژوهش، در اختیار برخی

¹¹. Iranian Adolescent Risk Behavior Scale

کارشناسان، همچنین اساتید راهنما و مشاور قرار داده شد روایی پرسشنامه به روش اعتبار محتوا تأیید گردید (زاده محمدی و احمدآبادی، 1387).

پرسشنامه رفتار خود تخریب گرایانه: از پرسشنامه سنجش رفتارهای خود تخریب گرایانه کاشفی (1392) استفاده شد. این پرسشنامه به منظور بررسی میزان شیوع رفتارهای خود تخریبی ساخته شد. این پرسشنامه شامل 31 سوال به صورت فهرستی از رفتارهای خود تخریب گرایانه می باشد که ابتدا با بلی یا خیر نوع رفتار را مشخص می کند، اگر آزمودنی آن نوع رفتار را داشت، در 3 سطح میزان شدت رفتارها را به تصویر می کشد (کمی، زیاد و به شدت). شواهد مربوط به اعتبار و روایی از تحقیقی که بر روی 873 نفر از دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد صورت گرفته بدست آمده و برای سنجش اعتبار پرسشنامه از آلفای کرانباخ استفاده شده است. مقدار ضریب آلفای کرانباخ برابر 836% میباشد که این دلالت بر اعتبار مقیاس اندازه گیری قوی در این پرسشنامه دارد (کاشفی، 1392).

مقیاس استعداد اعتیاد: این مقیاس که توسط وید و همکاران در سال 1992 ساخته شد شامل 39 سوال است که در ایران توسط مینویی و صالحی (1382) هنجاریابی شده است. محتوی مقیاس کاملاً ناهمگن است و به نظر نمی رسد که ماده های آن ارتباط مستقیمی با سوء مصرف مواد داشته باشند. ضریب پایایی این مقیاس در نمونه بهنجار (بافاصله یک هفته) در مردان و زنان به ترتیب 0/69 و 0/77 بوده است. پایایی نسخه هنجاریابی شده این مقیاس در پژوهش مینویی و صالحی با استفاده از روش آلفای کرونباخ 0/53 و از طریق دو نیمه کردن نیز 0/53 محاسبه شده است. در پژوهش رستمی و همکاران مقدار شاخص تمییز $aps = 0/62$ به دست آمد (صالحی و همکاران، 1391).

یافته های پژوهش

از مجموع 100 نوجوان و جوان شرکت کننده در پژوهش حاضر 67 درصد از پاسخگویان پسر، 33 درصد دختر بودند. در نمونه های پژوهش حاضر اکثر خانواده ها دارای وضعیت اقتصادی 49 درصد از شرکت کنندگان خوب، 47 درصد متوسط، 4 درصد دارای وضعیت اقتصادی بد داشتند. از بین پدران افراد شرکت کننده در پژوهش 4 درصد بیکار، 47 درصد دارای شغل آزاد، 49 درصد دارای شغل کارمندی بودند. از بین مادران افراد شرکت کننده در پژوهش 63 درصد خانه دار، 7 درصد دارای شغل آزاد، 30 درصد دارای شغل کارمندی بودند. سطح تحصیلات پدر 2 درصد از شرکت کنندگان بی سواد، 12 درصد سیکل، 39 درصد دیپلم، 47 درصد تحصیلات دانشگاهی داشتند. سطح تحصیلات مادر 2 درصد از شرکت کنندگان سیکل، 17 درصد دیپلم، 43 درصد دیپلم، 40 درصد تحصیلات دانشگاهی داشتند. همچنین یافته های توصیفی پژوهش نشام داد که میانگین و (انحراف معیار) دشواری در شناسایی احساسات (21.11) 8.20، دشواری در توصیف احساسات (19.25) 6.67، تفکر عینی (61.60) 7.47، الکسی تایمیا (کل) (61.60) 21.63، رفتار خود تخریب گرایانه (55.08) 32.94، رفتارهای مخاطره آمیز (87.18) 47.11 به دست آمده است. جهت بررسی وجود یا عدم وجود ارتباط بین متغیرها از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید که نتایج نشان داد بین الکسی تایمیا با رفتار خود تخریب گرایانه و رفتارهای مخاطره آمیز رابطه مثبت معنادار وجود دارد ($P < 0/01$).

برای پیش بینی نقش متغیرهای پیش بین پژوهش در پیش بینی متغیر ملاک از رگرسیون استفاده گردید و نتایج تحلیل رگرسیون در جداول ذیل آمده است.

فرضیه اول: الکسی تایمیا می تواند رفتارهای مخاطره آمیز را در نوجوانان و جوانان دارای گرایش به مصرف به ماده مخدر شهر اردبیل پیش بینی کند.

جدول (1) خلاصه مدل رگرسیون چندگانه برای پیش بینی رفتارهای مخاطره آمیز بر اساس دشواری در شناسایی

احساسات، دشواری در توصیف احساسات، تفکر عینی

متغیر پیش بین	R	R ²	ARS	R2 تعدیل شده
دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات، تفکر عینی	0/665	0/429	0/411	6/16505

مطابق با اطلاعات مندرج جدول (1) می توان گفت که رابطه خطی معناداری بین متغیرهای پیش بینی (دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات، تفکر عینی) و ملاک (رفتارهای مخاطره آمیز) وجود دارد ($R=0.665$). که سهم آنها در تبیین واریانس رفتارهای مخاطره آمیز برابر با 0.429 درصد است ($R^2=6.16505$ تعدیل شده). به عبارت دیگر، در صورت تعمیم نمونه مورد مطالعه به جامعه اصلی، این دو متغیر قادر به پیش بینی 42 درصد از واریانس رفتارهای مخاطره آمیز می باشد. جدول (2) ضرایب رگرسیون دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات، تفکر عینی در پیش بینی رفتارهای مخاطره آمیز

مدل	مجموع توانهای دوم	درجه آزادی	میانگین توانهای دوم	F	P
رگرسیون	94179.326	3	31393/109	24/004	0/000
باقیمانده	125559.434	96	1307/911		
کل	219738.760	99			

سطح معناداری	T	ضرایب استاندارد		ضرایب غیر استاندارد	مدل
		Beta	S. E	B	
0/223	1/226	-	11/579	14/200	مقدار ثابت
0/000	6/491	0/548	0/485	3/147	دشواری در شناسایی احساسات
0/152	-1/444	-0/321	1/570	-2/267	دشواری در توصیف احساسات
0/000	4/362	8/817	1/181	5/151	تفکر عینی

برای معنی داری مقدار ضریب همبستگی چندگانه نتایج تحلیل واریانس (جدول 2) نیز نشان می دهد که مقدار F محاسبه شده (24.004) برای متغیرهای پیش بین در سطح $(P \leq 0/000)$ معنادار است، این متغیرهای دشواری در شناسایی احساسات، تفکر عینی به صورت معناداری رفتارهای مخاطره آمیز را پیش بینی می کند. ضریب رگرسیون متغیرهای پیش بین نشان می دهد که دشواری در شناسایی احساسات با مقدار بتای $(\beta=0.548)$ و $(t=6.491, p<0/000)$ ، تفکر عینی با مقدار بتای $(\beta=0.817)$ و $(t=4.362, p<0.000)$ می تواند رفتارهای مخاطره آمیز را پیش بینی نمایند و $(p<0/01)$ ، ولی دشواری در توصیف احساسات با مقدار بتای $(\beta=-0.321)$ و $(t=-1.444, p<0.152)$ نمی تواند رفتارهای مخاطره آمیز را پیش بینی نمایند $(p>0/05)$. که در این بین قدرت پیش بینی کنندگی دشواری در شناسایی احساسات و تفکر عینی بیشتر از دشواری در توصیف احساسات است.

فرضیه دوم: الکسی تایمیا می تواند رفتار خود تخریب گرایانه را در نوجوانان و جوانان دارای گرایش به مصرف به ماده مخدر شهر اردبیل پیش بینی کند.

جدول (3) خلاصه مدل رگرسیون چندگانه برای پیش بینی رفتار خود تخریب گرایانه بر اساس دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات، تفکر عینی

متغیر پیش بین	R	R ²	ARS	R2 تعدیل شده
دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات، تفکر عینی	0.449	0.390	0.311	7.69640

مطابق با اطلاعات مندرج جدول (3) می توان گفت که رابطه خطی معناداری بین متغیرهای پیش بینی (دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات، تفکر عینی) و ملاک (رفتار خود تخریب گرایانه) وجود دارد ($R=0/449$). که سهم آنها در تبیین واریانس رفتار خود تخریب گرایانه برابر با 0.39 درصد است ($R^2=7.69640$ تعدیل شده). به عبارت دیگر، در صورت تعمیم نمونه مورد مطالعه به جامعه اصلی، این دو متغیر قادر به پیش بینی 39 درصد از واریانس رفتار خود تخریب گرایانه می باشد.

جدول (4) ضرایب رگرسیون دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات، تفکر عینی در پیش بینی رفتار خود تخریب گرایانه

مدل	مجموع توانهای دوم	درجه آزادی	میانگین توانهای دوم	F	P
رگرسیون	77397.751	3	25799.250	82.383	/000 0
باقیمانده	30063.609	96	313.163		
کل	107461.360	99			

سطح معناداری	T	ضرایب استاندارد		ضرایب غیر استاندارد	مدل
		Beta	S. E	B	
0/000	-4.761	-	5/666	-26.978	مقدار ثابت
0/000	13/591	0/808	0/339	3/244	دشواری در شناسایی احساسات
0/000	4/027	0/590	0/723	2/912	دشواری در توصیف احساسات
0/017	0/431	0/319	0/578	1/405	تفکر عینی

برای معنی داری مقدار ضریب همبستگی چندگانه نتایج تحلیل واریانس (جدول 4) نیز نشان می دهد که مقدار F محاسبه شده (82.383) برای متغیرهای پیش بین در سطح $(P \leq 0/001)$ معنادار است، این متغیرهای دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات، تفکر عینی به صورت معناداری رفتار خود تخریب گرایانه را پیش بینی می کند. ضریب رگرسیون متغیرهای پیش بین نشان می دهد که دشواری در شناسایی احساسات با مقدار بتای $(\beta=0.808)$ و $(t=13.591, p<0/000)$ ، دشواری در توصیف احساسات با مقدار بتای $(\beta=0.590)$ و $(t=4.027, p<0/000)$ ، تفکر عینی با مقدار بتای $(\beta=0.319)$ و $(t=2/431, p<0/017)$ می تواند رفتار خود تخریب گرایانه را پیش بینی نمایند $(p<0/01)$ که در این بین قدرت پیش بینی کنندگی دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات بیشتر از تفکر عینی است.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر، بررسی نقش الکسی تایمیا در پیش بینی رفتارهای مخاطره آمیز را در نوجوانان و جوانان دارای گرایش به مصرف به ماده مخدر شهر اردبیل می باشد.

نتایج نشان داد که الکسی تایمیا (دشواری در شناسایی احساسات و دشواری در توصیف احساسات) می تواند رفتارهای مخاطره آمیز را پیش بینی کند. پس می توان گفت فرضیه پژوهش مورد تایید قرار گرفت. این یافته ها در چارچوب پژوهش های قبلی است. و با نتایج پژوهشهای طبیعی (1396)، حاتمی و همکاران (1392)، محمدی و همکاران (1390)، بشارت و همکاران (1396)، دهقانی و همکاران (1393)، عیسی زادگان و همکاران (1392)، بشارت و همکاران (1392) و دربادل (1393) هماهنگ و همسو می باشد، با توجه به نتایج پژوهش و مطالعات صورت گرفته می توان گفت افراد دارای ناگویی هیجانی (دشواری در شناسایی احساسات و دشواری در توصیف احساسات)، بیشتر به رفتارهای پر خطر روی می آورند. می توان گفت که دیدگاه منحصر به فرد بودن افراد در مورد رفتارهای پر خطر از قبیل مصرف مواد، عدم توجه والدین و ناتوانی آنها در بیان و ابراز درست هیجانها باعث دور شدن فرد از محیط خانواده شد و این امر باعث می شود جوان یا نوجوان به محیط هایی پناه ببرد که میزان پذیرش و ابراز هیجانها با مشکلی روبه رو نشود. و منجر به بروز رفتارهای پر خطر در افراد شود. در تبیین این مسئله چنین می توان استدلال کرد که نارسایی هیجانی یک ویژگی شناختی عاطفی است و فرد مبتلا به آن در تنظیم و فهم هیجانهای خود ناتوان است. زمانی که اطلاعات هیجانی نتوانند در فرآیند پردازش شناختی، ادراک و ارزشیابی گردند، افراد از نظر عاطفی و شناختی دچار آشفتگی و درماندگی شده و این ناتوانی می تواند سازمان عواطف و شناختهای آنان را مختل سازد. این افراد به دلیل عدم آگاهی هیجانی و ناتوانی در پردازش شناختی احساسات خود، معمولاً قادر به شناسایی، درک و یا توصیف هیجانهای خویش نیستند و توانایی محدودی در سازگاری با شرایط تنش زا دارند. یکی از روشهای کنترل تنش خصوصاً در مورد هیجانهای منفی، تخلیه و بیان هیجان ناشی از تنش است. در صورتی که این هیجانها به شیوه درست تخلیه نشوند، پریشانی روانی از جمله اختلالات رفتاری افزایش می یابد. افرادی که توانایی شناخت

احساسات خود را دارند و حالت‌های هیجانی خود را به گونه‌ی موثری ابراز می‌کنند، بهتر می‌توانند با مشکلات زندگی روبه‌رو شوند و در سازگاری با محیط و دیگران موفق‌ترند که در نتیجه، این افراد از رفتارهای مخاطره آمیز کمتری برخوردار خواهند بود. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت ناگویی هیجانی یک ویژگی شناختی عاطفی است و فرد مبتلا به آن در تنظیم و فهم هیجان‌های خود ناتوان است، این ناتوانی وی می‌تواند سازمان عواطف و شناخت‌های آنها را مختل کند و افرادی که از نظر هیجانی دچار آشفتگی و درماندگی شده و خطر ابتلا به رفتارهای مخاطره آمیز را افزایش دهد.

همچنین هدف دوم پژوهش بررسی نقش الکسی تایمیا می‌تواند رفتار خود تخریب گرایانه را در نوجوانان و جوانان دارای گرایش به مصرف به ماده مخدر شهر اردبیل می‌باشد. نتایج دیگر نشان داد که الکسی تایمیا (دشواری در شناسایی احساسات و دشواری در توصیف احساسات) می‌تواند رفتار خود تخریب گرایانه را پیش‌بینی کند. پس می‌توان گفت فرضیه دوم نیز مورد تایید قرار گرفت. نتایج این پژوهش حاکی از این است که بیشترین رفتارهای خود تخریبی در افراد مصرف دائم مواد و سیگار میباشد، که این یافته همسو با یافته‌های بریگهام (2009) است که اعلام داشت رفتارهایی از قبیل مصرف مواد، سیگار کشیدن، مصرف الکل و داروها برای رفع تنش و رژیم غذایی نامناسب جزء رفتارهای خود تخریب گرایانه و از عوامل اصلی مرگ در امریکا می‌باشد. به عبارت دیگر از آنجایی که نمرات بالا در پرسشنامه رفتارهای خود تخریبی نشانگر عدم توجه به سلامت جسمانی می‌باشد و با توجه به اینکه مواد مخدر، پس از مدتی وابستگی ایجاد کرده و فرد را معتاد میکند و افراد معتاد در کنار مصرف مواد، انواع دیگر رفتارهای خود تخریبی را از خود نشان می‌دهند، میتوان اینگونه بیان کرد که افراد معتاد روش‌های مثبت کنترل رفتار را در اختیار ندارند، و از طریق روش‌های نامعقول مانند سیگار، مواد مخدر و داروهای روان گردان سعی در افزایش انگیزتگی خود دارند و نسبت به سلامتی خود بی‌اهمیت هستند (دام و همکاران، 2006)، بنابراین

اگر چه استفاده از مواد در کوتاه مدت و میزان پایین ممکن است به عنوان یک راهبرد مقابله‌ای انطباقی جلوه گر شود، لیکن در بلند مدت راهبرد غیر انطباقی است، زیرا وابستگی ایجاد می‌کند و در ارتباط با عاطفه منفی است (بوالقاسمی و همکاران، 2007). در تبیین این ارتباط می‌توان ذکر کرد که ارتباط بین ناگویی هیجانی و اعتماد به نفس (با توجه به اینکه اعتماد به نفس پایین مشکل شایع در بین بعضی جوانان و نوجوانان است) و اعتماد به نفس پایین به طور معناداری رفتار خود تخریب گرایانه را پیش بینی می‌کند. این احتمال وجود دارد که اعتماد به نفس به طور معناداری با رفتار خود تخریب گرایانه مرتبط باشد و کاهش در اعتماد به نفس به نظر میرسد با افزایش در افسردگی و پتانسیل ابتلا به رفتار خود تخریب گرایانه همراه باشد. رفتار خود تخریب گرایانه یا استفاده بیش از حد، از دیگر آسیبهای فردی و تا حدودی اجتماعی اینترنت است که گاهی از این بیماری با عنوان «اعتیاد مجازی» و مشهورتر از آن «اختلال رفتار خود تخریب گرایانه» نام برده می‌شود. اختلال رفتار خود تخریب گرایانه پدیده‌ای بین رشته‌ای است و علوم مختلف پزشکی، رایانه‌ای، جامعه‌شناسی، حقوق، اخلاق و روانشناسی، هر یک از زوایای مختلف، آن را بررسی کرده‌اند با توجه به اینکه اعتیاد می‌تواند تحت تأثیر هیجان‌ات تحصیلی، خودمهارگری و ناگویی طبعی باشد. مطالعه ناگویی هیجانی به دلیل اهمیت بالینی در زمینه‌های مختلف نیازمند بررسی و تحقیق است، و نتایج تحقیقات نشان داده است که بین الکسی تایمیا می‌تواند رفتار خود تخریب گرایانه را پیش بینی کند. در تبیین این مسئله چنین میتوان استدلال کرد ناگویی هیجانی یک ویژگی شناختی عاطفی است و فرد مبتلا به آن در تنظیم و فهم هیجانهای خود ناتوان است. وقتی علائم نارسایی هیجانی افزایش می‌یابند، اشخاص در شناخت احساسات خود دچار مشکل شده و قادر به در میان گذاشتن احساسات خود با دیگران نیستند. زمانی که اطلاعات هیجانی نتوانند در فرایند پردازش شناختی، ادراک

و ارزشیابی شوند، افراد از نظر عاطفی و شناختی دچار آشفتگی و درماندگی شده و این ناتوانی وی می تواند سازمان عواطف و شناختهای آنها را مختل کند.

این پژوهش دارای محدودیتهای بود از جمله اینکه پژوهش فقط در شهر اردبیل انجام شده که در تعمیم پذیری آن به شهرهای دیگر که دارای فرهنگ متفاوتی هستند و گروه های دیگر باید جانب احتیاط را رعایت کرد. پرسش نامه ها، تنها ابزار جمع آوری داده ها در این پژوهش بوده است که جنبه ی خود گزارشی دارد و امکان سوگیری در پاسخ دان به سوالات وجود دارد. به علت استفاده از ابزار خود گزارش دهی، احتمال سوگیری در جوابگویی وجود دارد. خستگی پاسخگوها در روند تکمیل پرسشنامه ها به دلیل وجود سوالات زیاد، یکی دیگر از محدودیت های این پژوهش بود. بنابراین پیشنهاد می شود این پژوهش در شهرهای دیگر و با خرده فرهنگها و اقلیت های موجود در جامعه ایران، همچنین گروه های مختلف تکرار شود. پیشنهاد می شود جهت افزایش اعتبار بیرونی، پژوهشهای آتی باحجم نمونه بالاتری انجام گیرد تا نتایج قابلیت تعمیم بالاتری پیدا کند. پیشنهاد می شود از ابزار دیگر مانند مصاحبه همراه با پرسش نامه های خود گزارش دهی در جمع آوری اطلاعات استفاده شود. پیشنهاد می شود در پژوهشهای آینده، رابطه متغیرهای فوق در پایه های مختلف و زمینه های مختلف درسی و گروه های سنی مختلف به طور مجزا بررسی و نتایج با یکدیگر مقایسه شود. پیشنهاد می شود پرسش نامه های دارای فرم کوتاه به کار برده شود. و در آخر امید است نتایج پژوهش حاضر می تواند راهگشای ارائه و تدوین برنامه پیشگیرانه جهت کاهش گرایش به رفتارهای مخاطره آمیز و رفتار خود تخریب گرایانه در بین نوجوانان و جوانان باشد.

منابع:

- بشارت، محمد علی؛ گرانمایه پور، شیوا؛ پورنقدعلی، علی؛ افقی زهرا؛ حبیب نژاد، محمد و آقایی ثابت سارا (1393)، بررسی رابطه ناگویی هیجانی و مشکلات بین شخصی؛ نقش تعدیل کننده سبکهای دل بستگی. فصلنامه روانشناسی معاصر، 9(1):16-3.
- بشارت، محمد علی؛ محمدی حسینی نژاد، الهه و غلامعلی لواسانی مسعود (1393)، واسطه ای راهبردهای تنظیم شناختی هیجان در رابطه بین ناگویی هیجانی، خشم و نشخوار خشم با سبکهای دفاعی من. فصلنامه روانشناسی معاصر، 9(2):29-48.
- بشارت، محمد علی؛ خلیلی خضر آبادی، مهدیه؛ رضازاده، سیدمحمد رضا و حسینی، اسما (1396)، نقش واسطه ای دشواری تنظیم هیجان در رابطه بین روان سازه های ناسازگار اولیه با ناگویی هیجانی. نشریه روشها و مدل های روان شناختی، 8(3):206-183.
- بشارت، محمد علی؛ زبردست، عذرا؛ نادعلی، حسین و صالحی، مریم (1392)، هوش هیجانی، نارسایی هیجانی و مشکلات بین شخصی. فصلنامه پژوهشهای روان شناختی، 16(1):65-83.

- بشارت، محمدعلی (1386)، بررسی ویژگیهای روانسنجی پرسشنامه سبکهای دفاعی. گزارش پژوهشی، دانشگاه تهران.
- بشارت، محمدعلی (1391)، نقش واسطه ای مکانیسم های دفاعی در رابطه بین سبکهای دلبستگی و ناگویی هیجانی. فصلنامه روانشناسی کاربردی، 6 (21): 7-22.
- بشارت، محمد علی (1387)، نارسایی هیجانی و سبک های دفاعی. مجله علمی پژوهشی اصول بهداشت روانی. 10(3): 181-190.
- حاتمی، جواد؛ خورشیدی، محمد مهدی؛ بهرامی احسان، هادی؛ رحیمی، علی سینا؛ حاتمی و امیرجلال (1392)، نقش سطوح پردازش و همخوانی خلقی در بازشناسی واژه های هیجانی در افراد دارای ناگویی خلقی. فصلنامه روانشناسی کاربردی، 7 (25): 69-83.
- دریادل، جواد (1393)، مقایسه پردازش شناختی - هیجانی و رفتارهای پرخطر در دانش آموزان مبتلا به ناتوانی یادگیری و عادی. پایان نامه برای دریافت درجه ی کارشناسی ارشد، رشته ی روانشناسی گرایش عمومی، دانشکده ی علوم تربیتی و روانشناسی گروه آموزشی روانشناسی.
- دهقانی، سپیده؛ رستمی، رضا؛ زارعی، جمیله و پورخاقان، فاطمه (1393)، نقش واسطه ای ناگویی هیجانی در رابطه ی بین نورزگرایی و نشانه های افسردگی در جمعیت دانش آموزان. فصلنامه تحقیقات علوم رفتاری، 12(3): 316-307.
- سلطانی، مهری؛ فولادوند، خدیجه و فتحی آشتیانی علی (1389)، بررسی رابطه هویت و هیجان خواهی با اعتیاد اینترنتی. مجله علوم رفتاری 4(3): 197-191.
- عیسی زادگان، علی؛ حسنی، محمد؛ احمدیان، لیلا و امانی، جواد (1392)، مقایسه راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و سلامت عمومی، در افراد با نارسایی هیجانی و بدون نارسایی. فصلنامه پژوهشهای روان شناختی، 16(1): 83-65.

- صالحی، جواد و انتصار فومنی، غلامحسین (1391)، شیوع اختلالات رفتاری در نوجوانان دبیرستانی استان زنجان (89-1388). مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، 16(3): 54-60.

- طبیبی زهرا (1396)، بررسی اثر اعتیاد بر رفتارهای پرخطر رانندگی و ایمنی ترافیک. فصلنامه پژوهش های کاربردی روانشناختی، 8(3): 89-105.

- محمدی غلامرضا (1394)، بررسی نقش دین داری، سبک های فرزند پروری و ناگویی هیجانی در آمادگی به اعتیاد. مجله طب انتظامی، 5(3): 205-212.

- محمدی زاده، علی؛ احمد آبادی، زهره؛ پناغی، لیلی؛ حیدری، محمود (1390)، ساخت و هنجاریابی مقیاس خطرپذیری جوانان. مجله روانشناسی، 58، 15(2): 146-129.

- یونسیان، مسعود؛ مرادی، علی (1384)، آگاهی، نگرش و عملکرد رانندگان وسایل نقلیه در زمینه مقررات راهنمایی و رانندگی در تهران، مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشت، 11: 57-6.

-Abolghasemi A, Ahmadi M, Kiamarsi A(2007),*The relationship of metacognition andperfectionism with psychological consequencesin the addicts*. Journal of Research Sciences; 5(2): 73-78. (Persian) in Behavioral

the population -Annual Prevalence of Use as a percentage of indicated) WORLD DRUG aged 15 -64 (unless otherwise United Nations Publication Sales No.REPORT 201 0, E.10.XI.13. New York, 2010.

psychology. -Brigham A,Krol E, SolomonE(1999).*Social* NEW YORK.

-Bagby, R.M, Taylor ,G.J (1994), *Disorders of affect regulation:Alexithymia in medical and psychiatric illness*. University press; 26-45. Cambridge:

- Bulik, C.M; Sullivan,P.F; Carter, F.A & Joyce,P.R (2017), *Lifetime comorbidity of alcohol dependence in women with bulim nervosa*. Addictive Behaviors, 22(4), 437-46.
- Boyer, T.W (2006), *The development of risk-taking:A multiperspective review*. 26:291-345.
- Bovey, W.H & Hede, A(2001), Resistance to organizational change: the role of defense mechanisms. J Managerial Psychol (16), 534-548.
- Buelow, M.T (2005), *The influence of Cognitive, personality and Social Variables: predicting Changes in risky Behaviors over a Two-year interval*. Ohio University: college of Arts and Science.
- Bagby, R.M (2004), *New trends in alexithymia research*. Psychother Psychosom;Dom G, Hulstijn W, Sabbe impulsivity and sensation seeking B(2006)Differences in between early and late- onset alcoholics. Addictive Behaviors; 31(2), 298-308.
- Development through the lifespan*. -Laura EB. (1384). Tehran: Arasbaran by:YahyaSeyedMohamadi Translated publishers 2001.
- Nickel,R & Egle,U.T(2006), *Psychological defense styles, Childhood adversities and psychopathology in adulthood*. Child Abuse & Neglect, 30(2), 157-70.
- Nicolò, G; Semerari, A;lysaker, PH; Dimaggio, G;Conti, I; Dangerio, S;Procacci, M;Popolo R & Carcione, A (2011), *Alexithymia in personality disorders: correlations with symptoms*
- Tonaetto, T (2016), *Metacognition and substance use*. J Addict Behav; 24(2): 167-174.
- Tull, MT;Medaglia, E & Roemer, L (2005), *An Investigation of The Construct Validity of the 20-item Toronto Alexithymia Scale Through The use of a Verbalization Task*. Journal of Psychosomatic Research, 59(2), 77-84.

Fabbri M, Natale V -Tonetti L, Adan A, Caci H, Depascalis V, preference and sensation (2010).,Morningness- eveningness Psychiatry; 25(2): 111-115.Taylor, G.J & seeking. European psychology- Purafkary N. Comprehensive dictionaryof publishers 1385.(Persian). psychiatry. Tehran:Farhangmoaser

